

УДК 629.331

І. А. Малюта,

к. е. н., доцент, доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
регіональних студій та туризму, Університет митної справи та фінансів
ORCID ID: 0000-0002-2851-0067

Н. О. Небаба,

к. е. н., доцент кафедри міжнародних економічних відносин,
регіональних студій та туризму, Університет митної справи та фінансів
ORCID ID: 0000-0003-1264-106X

А. Е. Колісник,

магістр, Університет митної справи та фінансів
ORCID ID: 0000-0002-4930-1678

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.7.111

СВІТОВИЙ АВТОМОБІЛЬНИЙ РИНОК: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

I. Maluta,

PhD in Economics, Associate professor, Department of International Economic
Relations, Regional Studies and Tourism, University of Customs and Finance

N. Nebaba,

PhD in Economics, Associate Professor of Department of International Economic
Relations, Regional Studies and Tourism, University of Customs and Finance

A. Kolisnyk,

master's degree, University of Customs and Finance

WORLD AUTOMOBILE MARKET: CURRENT STATE AND DEVELOPMENT TRENDS

Проведено аналіз сучасного стану і тенденцій розвитку світового автомобільного ринку. Досліджено виробництво й продажі легкових автомобілів у розрізі регіонів світу та доведено, що регіон Азії та Океанії є драйвером зростання світового ринку легкових автомобілів. Визначено, що лідируючі позиції з експорту легкових автомобілів багато років займають одні й ті ж країни, що свідчить про істотні труднощі, з якими стикаються інші автовиробники і уряди у просуванні продукції національного автопрому на світовий ринок. Розглядаючи топ-країн експортерів автомобілів встановлено, що Німеччина є світовим лідером як з виробництва, так і з продажів та значно випереджає США, Японію та інші країни. На Німеччину припадає понад 1/5 від усього світового експорту автомобілів. Встановлено, що 90% від усього річного обсягу продажів автомобілів розподілили між собою 12 найкрупніших автовиробників світу. Лідером з продажу автомобілів є німецький концерн Volkswagen AG.

The article is devoted to the analysis of the current state and tendencies of development of the global automotive market. According to the dynamics of world sales, it is seen that the crisis of 2007—2008 had a negative impact on the industrial production of cars. But in 2010, countries overcame the crisis and exceeded pre-crisis sales figures. The production and sales of passenger cars by region of the world has been researched. The Asia and Oceania region is the driver of growth of the global passenger car market. In the past decade, the region has shown a 95% growth rate and actually secured a worldwide increase in car sales. Regarding production, the Asia and Oceania region was the world leader in passenger car production in 2008 (45%), in 2009 its share exceeded 50% and by 2018 it increased to 55%. Thus, passenger car production grows where their consumption increases.

It has been determined that the leading position in the export of cars for many years is occupied by the same countries. This demonstrates the significant difficulties faced by other automakers and governments in promoting their products to the automotive market. Analysis and development of automobile industry and international markets for automotive products has showed that the present countries leaders in car production, there are countries whose economies are developing rapidly. These are China, Brazil, Japan and India, as well as developed countries — the United States, South Korea, Germany, the United Kingdom, Spain, France. Considering the top car exporting countries, it is established that Germany is the world leader in both production and sales, and far ahead of the US, Japan and other countries. Germany accounts for more than 1/5 of all world exports. It is found that 90% of the total annual sales of 91 million vehicles are

distributed among the 12 largest automakers in the world. The leader in car sales is the German concern Volkswagen AG, which accounts for 12.6% of global sales. However it is important to note that, unlike other concerns, VW includes Scania and Man full-size trucks in its statistics. Thanks to this, VAG is in the first place. Without trucks, it would be ahead of Toyota with the most famous brands Toyota and Lexus.

Ключові слова: світовий автомобільний ринок, виробництво, рейтинг країни, автоконцерни, конкуренція.

Key words: global automotive market, production, region, country rating, auto groups, competition.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Світовий ринок автомобілів є одним із найбільш розвинених серед товарних ринків. У сегменті легкових автомобілів світовий ринок відрізняється жорсткою конкуренцією між країнами-виробниками. Більше половини всіх проданих автомобілів частка п'яти найбільших альянсів, чемпіоном серед яких є німецький концерн VAG. Провідні світові автоконцерни з року в рік здійснюють пошук нових ринків збуту своєї продукції та досліджують поведінку споживачів. Отже, дослідження сучасного стану та тенденцій розвитку світового автомобільного ринку є актуальним питанням насьогодні.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідженню стану світового автомобільного ринку присвячені праці таких вчених: А.Г. Ковалевський [1], Н.Ю. Коровайченко [1], О.О. Шапурова [2], О.І. Краузе [3], С.В. Радинський [3] та ін. Однак недостатньо уваги приділено вивченню сучасних тенденцій світового автомобільного ринку, його особливостей та змістовних характеристик.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є оцінка стану та сучасних тенденцій розвитку світового ринку автомобілів.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Світовий автомобільний ринок охоплює практично всі країни. Поточний стан ринку

нових автомобілів є одним з найбільш об'єктивних індикаторів рівня розвитку економіки окремих держав і світової економічної системи в цілому. Значну частку цього ринку займають легкові автомобілі (в останні 10 років частка їхніх продажів становить 70—76% від загального числа проданих автомобілів в натуральному вираженні). Розглянемо тенденції та закономірності розвитку світового ринку нових легкових автомобілів. Аналіз проведемо у розрізі п'яти регіонів: Азія і Океанія, Європейський регіон, країни NAFTA, країни Південної і Центральної Америки, Африканський континент. Практично всі дослідники відзначають посилення конкуренції на світовому і національних ринках нових легкових автомобілів. Крім того, зазвичай підкреслюється значна залежність автомобільного ринку від соціально-економічної ситуації в країні і відзначаються можливості уряду в частині заходів підтримки галузі та обмеження споживчого попиту, робляться припущення щодо сценаріїв розвитку ринку автомобілів. Так, криза 2007—2008 рр. негативно позначилася на промисловому виробництві в усьому світі, і ринок легкових автомобілів не став винятком [1—3; 5]. З табл. 1 видно, що світовий ринок легкових автомобілів у 2010 р. подолав кризу 2007—2008 рр. перевищивши докризові показники продажів в натуральному вираженні.

З таблиці 1 видно, що у післякризові роки зростання продажів легкових автомобілей продовжилось (обсяги продажів у 2018 р. виявилися на 39% вище продажів 2008 р.). Слід

Таблиця 1. Динаміка світових продажів легкових автомобілів у регіонах у 2008—2018 рр., млн шт.

Регіон	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018 до 2008, %
Європа	21,9	18,6	18,8	19,7	18,7	18,3	18,6	19,0	20,1	20,8	20,7	-5
NAFTA	16,2	12,9	14,2	15,6	17,5	18,8	19,9	21,2	21,5	21,1	21,1	30
Південна та Центральна Америка	4,7	4,6	5,5	6,0	6,1	6,3	5,6	4,5	4,1	4,3	4,6	-1
Азія і Океанія	24,3	28,3	35,2	35,4	38,2	40,6	42,6	43,4	46,9	48,3	47,4	95
Африка	1,3	1,2	1,3	1,4	1,6	1,7	1,7	1,5	1,3	1,1	1,2	-2
Світ в цілому	68,3	65,6	75,0	78,2	82,1	85,6	88,3	89,7	93,9	95,7	95,1	39

Джерело: [4; 5].

підкреслити, що динаміка по регіонах неоднорідна і коливається від падіння на 5% до приросту в 95%, а фактичне світове зростання продажів забезпечив лише один регіон — Азія та Океанія. Зміна питомих часток регіонів у світових продажах (рис. 1) ще наочніше відображає тенденції, що відбулися. Так, за даними [4], Азія та Океанія

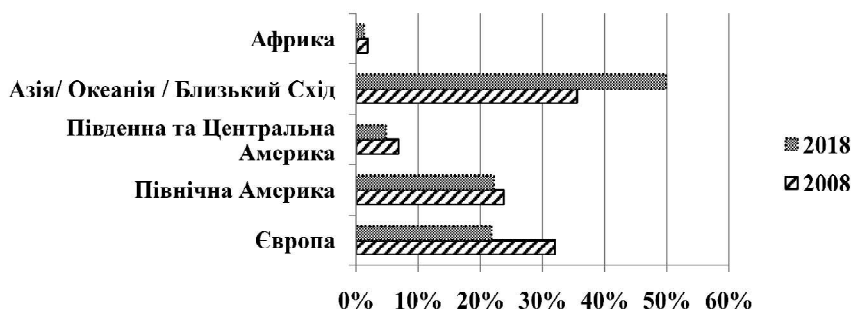

Рис. 1. Зміна питомих часток регіонів у світових продажах легкових автомобілів у 2008 і 2018 рр., %

Джерело: [4; 5].

Таблиця 2. Динаміка світового виробництва легкових автомобілів за регіонами у 2008—2018 рр., млн шт.

Регіон	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2018 до 2008, %
Європа	21,8	17,1	19,8	21,0	19,9	19,8	20,4	21,1	21,7	22,2	21,3	-2
NAFTA	12,9	8,8	12,2	13,5	15,8	16,5	17,4	17,9	18,2	17,5	17,4	35
Південна та Центральна Америка	3,9	3,8	4,2	4,3	4,3	4,6	3,8	3,0	2,7	3,2	3,4	-15
Азія і Океанія	31,5	31,8	40,9	40,6	43,7	45,8	47,4	47,8	51,8	53,5	52,4	66
Африка	0,6	0,4	0,5	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,9	0,9	1,1	92
Світ в цілому	70,7	61,8	77,6	79,9	84,2	87,3	89,7	90,8	95,3	97,3	95,7	35

Джерело: [4; 5].

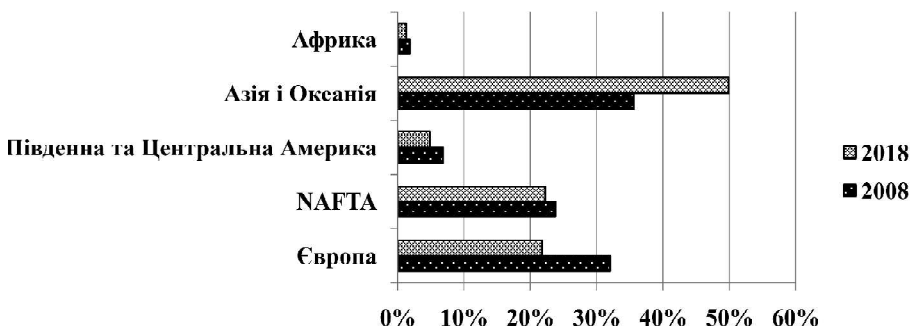

Рис. 2. Зміна питомої ваги регіонів у світовому виробництві легкових автомобілів у 2008 та 2018 рр.

Джерело: [4; 5].

плавно збільшили свою частку в світових продажах з 36% з 2008 році до 50% в 2018 р., і цей регіон став лідером за кількістю куплених легкових автомобілів [1—4].

Відповідно до рисунку 1 у 2018 році частка Європи скоротилася з 32 до 22%. Частка Північної Америки істотно коливалася і в підсумку скоротилася з 24 до 22%. Частка країн Південної та Центральної Америки практично не змінилася і склала 5% в 2018 р. (незважаючи на підйом у 2011 р. до 8%). Частка країн Африки у загальносвітовому масштабі була вкрай незначною в 2008 р. і залишається такою ж у 2018 р. (менше 2% від світових продажів легкових автомобілів). Дані про світове виробництво легкових автомобілів (табл. 2) повністю узгоджуються з даними про їх продаж: за 10 років світові

обсяги виробництва легкових автомобілів зросли на 35%. Регіональні тенденції сильно різняться між собою (від падіння на 15% до зростання на 92%) [1—5].

Насамперед необхідно відзначити зростання частки Азії і Океанії (рис. 2). Цей регіон є останні 10 років світовим лідером з виробництва легкових автомобілів (виробництво легкових автомобілів зростає там, де росте їх споживання). За той же період частка Європи, Південної та Центральної Америки у світовому виробництві скоротилася. Африканський континент за 10 років показав зростання виробництва легкових автомобілів на 92%, але його частка в світовому виробництві все ще вкрай незначна (1,2% у 2018 р). Проаналізувавши статистичні дані за 2018 рік, слід відмітити, що 90% від усього річного обсягу продажів автомобілів розподілилися між собою всього 12 компаній. У таблиці 3 наведено Топ-10 найкрупніших автовиробників світу [1—5].

Отже, більше половини всіх проданих автомобілів — це частка п'яти найбільших альянсів, які знаходяться в топі (табл. 3).

З таблиці 3 видно, що світовий чемпіон з продажу автомобілів — німецький концерн Volkswagen AG. Але важливо зазначити, що VAG включає, на відміну від інших концернів, повнорозмірні вантажівки Scania і MAN. Саме завдяки цьому VAG і знаходиться на першому місці. Без вантажівок його б випередила Toyota. Друге місце посідає Toyota, яка в 2005 році викупила частину акцій Fuji Heavy Industries та стала акціонером Subaru (16,48%). Mitsubishi Motors Corporation (MMC) у жовтні 2016 року оголосила про те, що Nissan Motor Co., Ltd. завершив угоду з купівлі 34% акцій компанії та став найбільшим її акціонером. У 2017 році альянс навіть став лідером з продажів першого півріччя, але в 2018 році займає бронзову сходинку (12% ринку). Чет-

верту сходинку займає General Motors (GM) — це провідний американський виробник автомобілів з часткою ринку більше 10%. П'ятірку замикає Hyundai-Kia, історія якої почалася у 1998 році, коли Hyundai Motors поглинула найстарішу корейську компанію Kia [1—6].

Досліджуючи експорт легкових автомобілів на основі даних [5], було складено ТОП-10 країн їх експортерів (табл. 4).

З таблиці 4 видно, що Німеччина явно підноситься над усіма автовиробниками. На німців припадає понад 150 млрд дол. США автомобільного експорту, що становить майже 1/5 від усього світового експорту. Японія (99,12 млрд дол. США) є другим автоекспортером у світі, а США (51,42 млрд дол. США) — третім. На рисунку 3 відображено динаміку експорту легкових автомобілів у світі загалом і у ТОП-10 країн-експортерів. Очевидно, що десятка лідируючих країн поставляє на світовий ринок більшу частину легкових автомобілів, хоча їх частка в світовому експорті незначно знижується майже щороку [1—5].

У 2009 р. за результатами впливу фінансово-економічної кризи світовий експорт легкових автомобілів знизився як у всьому світі, так і в ТОП-10 країн-експортерів. У 2011 р. вже відбулось перевищення докризових показників. Протягом 2010—2014 рр.

обсяги експорту зростали, а у 2015 р. знову відбулося незначне зниження. У 2016—2017 рр. зростання експорту відновилось, в результаті чого у 2018 р. обсяги світового експорту легкових автомобілів досягли свого історичного максимуму — 775,9 млрд дол. Щодо імпорту автомобілів, слід зазначити наступне. Першу десятку країн-імпортерів автомобілів у 2018 році зайняли: США, Німеччи-

Таблиця 3. ТОП-10 автоконцернів світу у 2018 році

Місце	Автоконцерн	Країна	Марки	Кількість проданих автомобілів в (млн шт.)	Частка у світових продажах, %
1	VAG	Німеччина	Audi, Bentley, Bugatti, Lamborghini, MAN, Porsche, SEAT, Scania, Skoda, Volkswagen	10,83	12,6
2	Toyota	Японія	Daihatsu, Hino, Lexus, Scion (закрита у 2016 р.)	10,52	12,2
3	Renault–Nissan–Mitsubishi	Франція/Японія	Dacia, Datsun, Infiniti, Lada, Nissan, Mitsubishi, Renault, Samsung Motors	10,36	12
4	General Motors	США	Buick, Cadillac, Chevrolet, GMC	8,79	10,2
5	Hyundai–Kia	Південна Корея	Hyundai, Kia, Genesis	7,51	8,7
6	Ford Motor	США	Ford, Lincoln	5,73	6,7
7	Honda Motor	Японія	Honda, Acura	5,27	6,1
8	FCA	Італія/США	Alfa Romeo, Chrysler, Dodge, Jeep, Maserati, Ferrari, Lancia, RAM	4,84	5,6
9	Groupe PSA	Франція	Peugeot, Citroen, DS, Opel	4,13	4,8
10	Suzuki	Японія	Suzuki	3,21	3,7

Джерело: [6].

Таблиця 4. ТОП-10 країн експортерів легкових автомобілів

Місце	Країна	2018 (млрд дол. США)	Частка у світовому експорті, %
1	Німеччина	154,73	19,94
2	Японія	99,12	12,77
3	Сполучені Штати Америки	51,42	6,63
4	Мексика	49,41	6,37
5	Великобританія	42,00	5,41
6	Канада	41,01	5,29
7	Південна Корея	38,25	4,93
8	Іспанія	35,87	4,62
9	Бельгія	34,12	4,40
10	Франція	25,25	3,26

Джерело: [5].

млрд дол. США

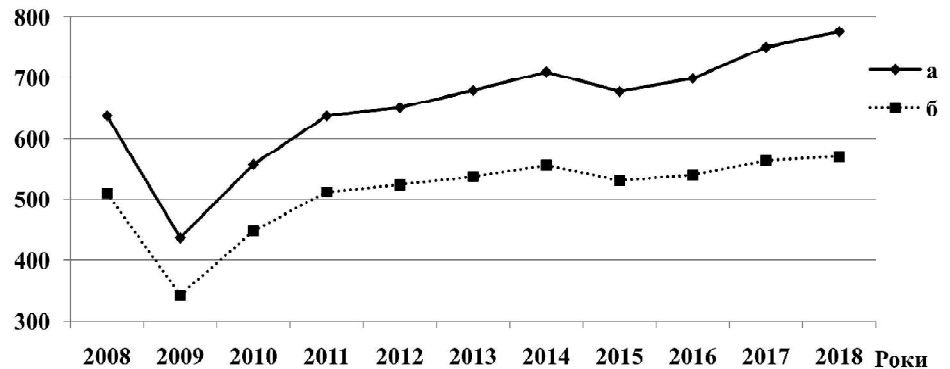

Рис. 3. Динаміка експорту легкових автомобілів у всьому світі (а) і в ТОП-10 країн-експортерів (б) у 2008—2018 рр.

Джерело: [5].

на, Китай, Великобританія, Бельгія, Франція, Італія, Канада, Іспанія та Австралія. Досліджуючи динаміку імпорту легкових автомобілів у світі загалом і у ТОП-10 країн-імпортерів, слід відмітити ситуацію аналогічну експорту: десятка лідируючих країн закуповує більшу частину легкових автомобілів на світовому ринку. Починаючи із 2012 року їх частка в світовому імпорті незначно збільшується майже щороку. Імпорт легкових автомобілів виявився набагато менш сконцентрований. Незмінним залишається перше місце США серед імпортерів легкових автомобілів: за 10 років їх частка в глобальному імпорті зросла. Всі інші країни йдуть з великим відривом від США [1—5].

Отже, натеper країнами лідерами з виробництва автомобілів є країни, економіка яких стрімко розвивається.

ВИСНОВКИ

Досліджуючи структуру світового автомобільного ринку у регіонах за останнє десятиріччя, можна відмітити таке. Азія і Океанія (особливо Китай) були драйверами зростання світового ринку легкових автомобілів у 2008—2018 роках і, швидше за все, залишаться такими в найближчому майбутньому. Автомобільний ринок Європи, хоча він і поступився лідируючих позицій, залишається одним із найбільших автомобільних ринків світу, а автомобільна промисловість — однією з найбільших галузей виробництва в цьому регіоні. На ринках країн Північної Америки провідні позиції займає США, які вже давно є основним споживачем експортної продукції автомобільних заводів Канади і Мексики. У країнах Південної Америки політична нестабільність обмежує можливості для економічного зростання, а водночас — і для збільшення споживчого попиту на легкові автомобілі. Африканський регіон практично не бере участь у світовій торгівлі легковими автомобілями, і в найближчі роки ситуація не зміниться.

Отже, лідируючі позиції з експорту легкових автомобілів на світовий ринок вже багато років займають одні й ті ж країни, що говорить про істотні труднощі, з якими стикаються інші автовиробники і уряди під час просування продукції національного автопрому на світовий ринок. Фактично ринок вже поділено, і для нарощування своєї частки в глобальному експорті необхідно роками робити величезні зусилля. Водночас важливо не тільки мати розвинену національну автомобільну промисловість, але й входити в торгові союзи з розвиненими країнами.

Література:

1. Ковалевський Л.Г., Коровайченко Н.Ю. Світовий автомобільний ринок: сучасний стан, особливості та перспективи розвитку. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2015. Вип. 5. С. 60—66.

2. Шапунова О.О. Економічні аспекти корпорацій автомобільної індустрії: виробництво, збут, фінансова стійкість. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2017. Вип. 11. С. 174—180.

3. Краузе О.І., Радинський С.В. Перспективи розвитку автопрому. Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського. 2016. Вип. 13. С. 292—297.

4. Офіційний сайт Міжнародної організації підприємств автомобільної промисловості (International Organization of Motor Vehicle Manufactures — IOMVM). URL: <http://oica.net/>

5. Trade Map. Trade statistics for international business development. URL: <https://www.trademap.org>

6. Автомобильный портал Дром.ру. 12 крупнейших автомобильных концернов мира: продажи, бренды, рейтинги. URL: <https://www.drom.ru/info/misc/70859.html>

References:

1. Kovalevs'kyj, L.H and Korovajchenko, N.Yu. (2015), "Global automotive market: current status, special aspects and development prospects", *Zovnishnia torhivlia: ekonomika, finansy, pravo*, vol.5, pp. 60-66.

2. Shapurova, O. O. (2017), "Economic aspects of corporations of automotive industry: production, marketing, financial stability", *Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho natsional'noho universytetu*, vol.11, pp. 174-180.

3. Krauze, O.I. and Radyns'kyj, S.V (2016), "The prospects of the automobile industry", *Mykolaiivs'kyj natsional'nyj universytet imeni V.O. Sukhomlyns'koho*, vol. 13, pp. 292—297.

4. International Organization of Motor Vehicle Manufactures - IOMVM (2020), available at: <http://oica.net/> (Accessed 31 January 2020).

5. Trade Map (2020), "Trade statistics for international business development", available at: <https://www.trademap.org> (Accessed 31 January 2020).

6. Automobile portal Drom.ru (2019), "12 largest automobile concerns in the world: sales, brands, ratings", available at: <https://www.drom.ru/info/misc/70859.html> (Accessed 31 January 2020).

Стаття надійшла до редакції 23.03.2020 р.